

Český sportovní pony – vyhodnocení šlechtitelského programu za rok 2013.

Cílem šlechtění je všestranně využitelný pony jezdeckého typu s tvrdou konstitucí, dobrou krmitelností, dlouhověký, nenáročný a odolný proti vnějším vlivům. Konstituce a zdravotní stav musí umožňovat ekonomický celoroční chov ve volném ustájení s výběhem.

Důraz je kladen na dobrý charakter, rozvážnost, vysokou inteligenci, ovladatelnost a ochotu k práci. Český sportovní pony je určen především pro sport dětí a mládeže na všech výkonnostních úrovních. Je dobře využitelný jako rodinný kůň pod sedlo a do záprahu i pro běžný jízdařský provoz.

Počty koní v PK ČSP

Rok	Hřebci v chovu	Klisny v chovu	Celkem
2009	48	675	727
2010	42	691	733
2011	51	698	749
2012	44	649	693
2013	42	649	694

Z celkového počtu 42 hřebců působilo 40 v přirozené plemenitbě a dva hřebci byli zařazeni v inseminaci. V zemském hřebčinci Písek to byl 2887 Durango a v ERC Mětice 920 Bonsay. V Akceleračního programu bylo zařazeno 17 plemeníků. Zájem chovatelů ČSP o inseminaci nebyl. Spermatem Bonsaye bylo inseminováno 6 klisen a Durangem jedna. Pro připouštění sezony 2014 zůstáváá inseminaci jen Bonsay v ERC Mětice a Durango v majetku zemského hřebčince Písek přešel do přirozené plemenitby.

V roce 2013 bylo do PK ČSP zapsáno 28 klisen. Z toho 13 klisen plemene ČSP. Počty klisen zařazených do PK ČSP již plemenné příslušnosti český sportovní pony narůstají.

Výkonnostní zkoušky absolvovalo 8 klisen, z nichž 7 splnilo podmínky zařazení do AP. Zkoušky výkonnosti jsou pro klisny nepovinné, ale vzhledem ke sportovnímu zaměření plemene žádoucí.

Počty klisen na ZV

Rok	ZV pod sedlem	ZV v záprěži	Celkem
2009	0	0	0
2010	4	2	6
2011	7	7	9
2012	2	0	2
2013	1	7	8

Národní šampionát

V roce 2013 proběhl Národní Šampionát ve Velkých Hošticích u Opavy. Kromě účasti na oblastních výstavách a přehlídkách pořádá Svaz chovatelů ČSP vlastní soutěž a to Vozatajský pohár. V roce 2013 měl tento pohár celkem pět kvalifikačních kol a finále proběhlo v Hradci nad Moravicí v průběhu Mistrovství ČR chladnokrevných koní .

Propagace plemene

Většinu informací chovatelé nalezou na webových stránkách Svazu chovatelů ČSP <http://www.cspony.estranky.cz/> a ASCHK ČR www.aschk.cz. Dále jsou zveřejňovány v médiích, především časopise KONĚ, Jezdectví apod. a specializovaných serverech Equichannel, Distanc aj.

Záznam z finále Vozatajského poháru ČSP 2013 **vysílaným Českou televizí** měl příznivý ohlas a zvýšil zájem o účast v této soutěži z řad chovatelů.

Vyhodnocení ŠP

Pro další období šlechtění budou při výběru do PK upřednostňováni chovní jedinci s vlastní sportovní výkonností v rámci soutěží vypisovaných ČJF pro všechny sportovní disciplíny pony či Vozatajském poháru ČSP. Tyto výsledky budou zpětně sloužit pro stanovení PH, kterou do budoucna připravujeme, ale výpočet neumožňuje nízký počet testovaných jedinců. V budoucnu je žádoucí je podpořit sportovní testací na větším počtu jedinců.

Přestože chovatelské a následně i sportovní výsledky Českého sportovní pony (dále jen ČSP) dosahují úrovně ostatních plemen pony a mnohdy je i převyšují, klade svaz chovatelů ČSP neustále důraz na **šlechtitelskou práci**.

Problém současného šlechtění Českého sportovního pony nespočívá jen ve výběru plemníka či plemene pro šlechtění, ale i v dodržování chovatelských zásad v chovech jednotlivých chovatelů. V konkurenci importů musí u ČSP převládat užitkové vlastnosti, které jsou pro naši původní populaci charakteristické.

Je to **konstituce, skromnost, charakter a mnohostranná využitelnost**.

Hipologický odkaz koně jako produktu „rodné hroudy“ nemusíme zneužívat, ba naopak respektovat. Prostředí po tisíciletí formovalo jednotlivé typy koní, plemenné skupiny a jednotlivá plemena.

U ČSP je vzhledem k využití ponyho zejména pro děti věnována vyšší pozornost povahovým vlastnostem. Při výkonnostních zkouškách a při zápisech do plemenných knih do obou sekcí ČSP je **hodnocení charakteru** vyčleněna samostatná limitující známka.

Kvalitní importovaní rodiče mohou dát v našich podmínkách vynikajícího „sportovního“ jedince.

Chovná hodnota se však prokáže nejdříve až v F2 generaci, kdy vliv případného heterozního efektu z F1 generace, není v F2 tak patrný.

Druhá filiální generace je i historicky prubířským kamenem pro importované hřebce zušlecht'ovatele. Staří praktici nepovažovali za chovný přínos importovaného hřebce, který nezplodil v chovu úspěšného pokračovatele.

V obou směrech chovu ČSP postaveném na původním koni (původních matkách) či na větším vlivu importů obou pohlaví máme vynikající chovatele.

A chovy úspěšných chovatelů se rozrostou a pokud budou znát a respektovat základní genetické zákonitosti platné obecně při zušlecht'ovacím křížení všech plemen koní, kterým našem případě český sportovní pony stále prochází.

Jsou to tři fáze šlechtění

1. Dosažení typové a exteriérové homogenity (jednosti) vhodnými prověřenými plemníky s vysokou individuální potencií.

V této fázi šlechtění jsou využívání a doporučování již prověřeni plemenci z jiných zušlechťujících plemenných knih – Bohemia Frey, Golf, Schoenbrunn Tyke, Golem, Silvestr, Fain, Gwenllan Ben. Maximální podporu mají již plemenci v plemenné příslušnosti ČSP – Durango, Danken, Irs Colfrey, Tengo.

2. Druhá fáze spočívá ve zlepšování jednotlivých užitkových vlastností, v našem případě výkonnosti. Zde jsou využívání ve sportu a v chovu úspěšní plemenci na klisny, které již prošly první fází šlechtění – dosáhly typové homogenizace při úměrné sportovní výkonnosti. I v této fázi šlechtění jsou doporučování plemenci vyjmenov aní v prvním kroku šlechtění, kteří mají vlastní výkonnost. Tato fáze je dlouhodobější poněvadž zušlechťovací křížení se obecně provádí jen na jednu ev, dvě užitkové vlastnosti.
3. Vytvoření požadovaného typu a udržení výkonnosti na vyšším stupni již vyšlechtěnými jedinci. V této fázi šlechtění působí plemenci dosahující maximální vlastní výkonnosti a ještě lépe již prověřeni v potomstvu. Sem patří z PK ČSP Durango, Danken, z PK WmpA Bohemia Frey, z PK NFP Klootwijkhoeve's Vidar, z PK SVKŠP Fain, z PK wellšských plemen Golem, Golf, Schoenbrunn Tyke a Gwenllan Ben. Seznam zde doporučovaných hřebců je aktuálně doplňován importy výkonných hřebců nebo dovozem spermatu.

K zásadnímu šlechtitelskému kroku v PK ČSP patří **zprísněné požadavky na známý původ** (počet generací) při zápisech do plemenných knih. Klisny bez původu již nemohou být do PKČSP zapsány.

Toto opatření je současně přínosem boje proti „černé plemenitbě“.

Plemenná kniha malých sportovních koní – ČSP sekce malý kůň

Absence plemenné knihy teplokrevných koní kohoutkové výšky hůlkové KVH v rozmezí nad 148 po 159 cm činila z koní tohoto věku chovaném na našem území pouze typ pony nebo pouze typ teplokrevný, tedy koně mimo plemenné knihy.

Do plemenných knih pony se tato kategorie nevešla, tam historicky končí pony na 148cm ať rodokmenově by příslušela k jakémukoliv jinému plemeni (Bílek 1953). Standard českého teplokrevníka se 159cm je sám již (sice těsně) pod standardem KVH zušlechťujících evropských plemen – hannoverský a KWPN od 160cm, holštýn a SF od 163cm (Misař 2001),

Otevření pomocných plemenných knih pro klisny již od 156cm u některých teplokrevných svazů je pouze jakousi náhradní variantou pro chovatele těchto klisen. V plemenné knize českého teplokrevníka bylo více jak 600 klisen zapsaných do pomocné plemenné knihy z důvodu věku a u slovenského teplokrevníka jich bylo ze stejného důvodu něco přes devadesát. Z pohledu plemenářského zákona resp pojmu plemene nejsou tyto klisny představitelkami plemenné knihy uvedených svazů, poněvadž nespĺňují základní exteriernou podmínku standardu plemene - velikost.

Pro majitele je zařazení klisen v pomocných plemenných knihách limitující v nadvstavbové části plemenářské práce – výkonnostní zkoušky, kriteria, akcelerace .

V nově otevřené sekci malý kůň v rámci plemenné knihy ČSP je členění oddílu PK knih klasické – Hlavní plemenná kniha, Plemenná kniha, Pomocná plemenná kniha. Následně jsou klisny požadavků Řádu plemenné knihy zařazovány do Akceleračního programu a výkonnostních zkoušek.

Prakticky ve všech evropských státech plemenná kniha pro malé koně existuje. Několik jedinců z těchto plemenných knih přebývajících v naší republice bylo již dříve evidováno individuálně a přísluší k několika (více) zahraničním populacím malého koně. Některé klisny z těchto importů se u nás zapojilo do plemenitby.

Podle reakcí tuzemských chovatelů a sportovců převládá spokojenost s nově založenou sekci „malý kůň“ v rámci plemenné knihy českého sportovního ponyho. V České jezdecké federaci byl zpracován návrh soutěži pro tuto výškovou kategorii koní. Zatím startují společně se sportovními koňmi. Výsledky z těchto soutěží jsou součástí vlastního šlechtitelského programu ČSP sekce malý kůň a jsou v něm již zakotveny jako selekční kritéria vyššího stupně kontroly užítkovosti a dědičnosti.

Základní informace chovu malého koně jsou v nově zpracovaném Řádu plemenné knihy Českého sportovního ponyho, v jeho Šlechtitelském programu a Zkušebním řádu.

Z celých těchto materiálů vyplývá snaha o vytvoření již „výběrové“ plemenné knihy sekce MK, s důrazem na homogenitu původu, jezdecký typ a hlavně užitkové vlastnosti těchto koní zajišťující jejich využití pro mladé a hobby jezdce.

Sekce malého koně usnadňuje **přechod dětí a juniorů z kategorie pony** do sedla velkých koní. Přání o existenci této výškové kategorie již několik let slýcháme od trenérů zabývajících se výcvikem mládeže na pony.

Zároveň je malý kůň určený **pro sportovní vyžití amatérských jezdců**, kteří se necítí být schopní zvládat silné a výkonné teplokrevníky, ale přesto chtějí podávat kvalitní výkony na menších, pro ně ovladatelnějších koních. Plní podmínky **rodinného** koně.

Tyto dva účely využití malého koně velmi zvýšily popularitu a rozvoj chovu této výškové kategorie v okolních zemích a jsou patrné již u nás.